

KOBİ'ler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Basel III Kriterlerinin Bağımsız Denetçiler Tarafından Algılanışının Ölçümü: Afyonkarahisar İli Örneği*

Tuğrul KANDEMİR**
Arif ARİFOĞLU***

ÖZ

KOBİ'ler için Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (KOBİ UFRS) ve Basel III Kriterleri, KOBİ'leri yakından ilgilendiren iki önemli düzenlemedir. Çalışmanın amacı, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin, tam set UFRS konusunda eğitim almış olan ve birçoğunun mükellefi arasında "KOBİ" bulunan bağımsız denetçiler tarafından nasıl algılandığını tespit etmek ve KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Bu amaçla, Afyonkarahisar İli'ndeki bağımsız denetçilere yönelik bir anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen verilerle yapılan tanımlayıcı istatistik ve korelasyon analizleri, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri ile ilgili pozitif yönlü bir algıya sahip olduklarını ve KOBİ UFRS Basel III kriterleri arasındaki 0,598 ile 0,785 arasında değişen korelasyon katsayısı değerleri bu iki düzenleme arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan T-testi sonucunda, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS'ye yönelik algılarının UMS/UFRS'ye tabi mükellefi olma durumuna ve KOBİ UFRS'yi "basit, anlaşılır ve uygulaması kolay" veya "zor, karmaşık ve uygulaması güç" olarak tanımlamalarına göre, Basel III kriterlerine yönelik algılarının ise UMS/UFRS'ye tabi mükellefi olma durumuna göre istatistiki olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: KOBİ, KOBİ UFRS, Basel III, Bağımsız Denetçi.

Measurement of International Financial Reporting Standards For SMES and Basel III Criteria Perception Of Independent Auditors: A Case Study For Afyonkarahisar

ABSTRACT

International Financial Reporting Standards and Basel III criteria are two important regulations closely related with SMEs. Aim of the study is to evaluate the IFRS for SMEs and Basel III criteria perception of independent auditors who received an education about full IFRS and who have taxpayers as "SME".

For this purpose, a survey was conducted to the independent auditors in Afyonkarahisar. The results of descriptive statistics and correlation analysis of the obtained data shows that the independent auditors have positive perception about IFRS for SMEs and Basel III criteria and the correlation coefficients between IFRS for SMEs and Basel III criteria have a value within the range of 0,598 to 0,785 which shows a strong relationship between IFRS for SMEs and Basel III criteria. As for the result of T-test, it was found that independent auditors' perceptions about IFRS for SMEs show statistically significant differences in terms having taxpayer(s) subject to IAS/IFRS and in terms of defining IFRS for SMEs as "simple, clear and easy to compliance" or "difficult, complex and arduous to compliance" and it was also found that independent auditors' perceptions about Basel III criteria show statistically significant differences in terms of having taxpayer(s) subject to IAS/IFRS.

Keywords: SME, IFRS for SMEs, Basel III, Independent Auditor.

1. Giriş

Uluslararası ödemeler bankası tarafından bankaların sermaye yapısının güçlendirilmesini sağlamak ve finans piyasalarında oluşabilecek sistematik risklerin etkisini en aza indirmek amacıyla oluşturulan Basel kriterleri, zaman içerisinde küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin de etkisiyle tüm dünyada gerek bankaları gerekse büyük-küçük birçok işletmeyi direkt veya dolaylı olarak etkiler bir nitelik kazanmıştır. İlk defa 1988 yılında Basel I olarak yayımlanan Basel kriterleri, zaman içerisinde (özellikle küresel boyutta

* Bu çalışmanın hazırlanmasında, Afyon Kocatepe Üniversitesi BAPK tarafından destek gören "Kobi'ler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Basel III Kriterlerinin Bağımsız Denetçiler Tarafından Algılanışının Ölçümü: Konya İli Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır (Arifoğlu, A. (2015). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

** Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi kandemir@aku.edu.tr

*** Arş. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi arifoglu@aku.edu.tr

Makalenin Gönderim Tarihi: 01.04.2016; Makalenin Kabul Tarihi: 11.04.2016

etkilere ulaşan finansal krizlerin yaşanmasının ardından) eksik yönlerinin ortaya çıkmasıyla revize edilmiş ve 2004 yılında Basel II (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı) yayımlanmıştır.

Basel II kriterlerinin uygulanmasının denetim ve şeffaflığı artırarak, uluslararası fon transferlerinin güvenilir bilgilere dayanmasına ve orta ve uzun vadede uluslararası finansal istikrarın sağlanmasına katkıda bulunacağı öngörülmüştür (Çalışma Grubu, 2006:14). Ancak, 2007-2008 yıllarında Amerika'da başlayan ve kısa zamanda tüm dünyada özellikle gelişmiş ekonomilerde etkisini hissettiren finansal kriz, Basel II Uzlaşısı'nın eksiklerini ortaya çıkarmış olağan piyasa şartları bozulduğunda Basel II kriterlerinin yeterli olmadığını göstermiştir (Şendoğdu, 2010:9). Krizin dünya genelinde büyük kayıplara yol açması, bankaların sermaye tutma yoluyla kriz durumunda iflas etmelerinin ve böylelikle uluslararası bir krizin önüne geçilmesini amaçlayan Basel II Uzlaşısı'nın hedefine ulaşamadığını göstermiştir (Demirkol ve Aba, 2012:262). Bu gelişmeler, Basel Komitesi'ni olası bir başka krize karşı bankaların direncini artırabilmek için global sermaye yapısının güçlendirilmesi ve likiditenin artırılması gibi yeni reformların yapılması yönünde fikir birliğine itmiş ve bu doğrultuda Basel III Sermaye Uzlaşısı oluşturulmuştur.

Basel III Uzlaşısı, baştan aşağı yeni bir düzenleme olmayıp, Basel II'nin finans krizi ile birlikte ortaya çıkan eksikliklerini bertaraf etmek için hazırlanan, diğer bir deyişle Basel II'nin eksik yanlarını tamamlayan birtakım reformlar içermektedir (Demirkol ve Şenbayram, 2014:247). Basel III ile birlikte varılmak istenen iki hedef vardır. Bunlardan birincisi, bankalara stres zamanlarında esneklik kazandıracak mikro-ihiyatlılığın sağlanması, ikincisi de, küresel bazda riskleri zamanla azaltacak makro-ihiyatlılığın sağlanmasıdır. Yani, bir anlamda Basel III ile birlikte bölgesel hareketlerle küresel sonuçlar alınması hedeflenmektedir (Dedu ve Nitescu, 2012:6).

Basel III ile getirilen düzenlemeler bankaları olduğu kadar, ana finansman kaynağı banka kredileri olan işletmeleri de etkileyecektir. Buna göre bankalar, kullanacakları krediler karşılığında, kredi kullanan taraf için bağımsız derecelendirme kuruluşları tarafından veya bankaların içsel derecelendirme yöntemleri ile tespit edilen derecelendirme notuna göre belirli miktarda sermaye ayırmak durumundadırlar.

Bu durum, işletmelerin yönetim ve finansal yapısının güçlü olmasını gerektirmektedir. Bu da, yönetim ve finansal yapısı güçlü olan işletmelerin daha düşük risk grubuna gireceği ve kredi maliyetlerinin daha düşük olacağı anlamına gelmektedir (Uyar ve Aygören, 2006:61). Dünya genelinde tüm işletmelerin %95'ini, ülkemizde ise %99,8'ini KOBİ'lerin oluşturduğu göz önüne alındığında, Basel III'ün KOBİ'leri olumlu veya olumsuz yönde etkilemesi kaçınılmaz olmaktadır.

Basel kriterlerinin getirilmesinde önemli bir amaç olan şeffaflık unsuru halihazırda KOBİ'ler açısından bir dezavantaj olarak görünmektedir. Derecelendirmeye uygun olmayan ve kayıt dışı işlemleri bulunan KOBİ'ler, bankalardan finansman temin etmede sıkıntıya düşebileceklerdir.

Bununla birlikte, gerekli bilgileri zamanında ve doğru bir şekilde raporlayan KOBİ'ler, finansman kaynağı arayışına daha kolay cevap bulabileceklerdir. Yani, kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlayan, şeffaflık, hesap verebilirlik, eşitlik ve sorumluluk temellerinde hareket eden işletmeler Basel kriterlerinden avantaj sağlayabileceklerdir (TBB, 2004:24).

O halde, Basel III'ün KOBİ'leri aynı zamanda bir takım yeniliklere teşvik edeceği de söylenebilir. Diğer bir ifadeyle, Basel III, KOBİ'leri pozitif yönde değişime yönlendirmede bir takım etkiler doğurabilecektir. Basel III'ün bu pozitif etkilerini, finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik etme, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunmaya teşvik etme, kurumsallaşmaya teşvik etme ve şeffaflaşmaya teşvik etme olmak üzere dört boyut altında toplamak mümkündür. Basel III'ün bu dört boyutu göz önüne alındığında, KOBİ'lerin, uluslararası finansal raporlamanın ortak dili olan UFRS ekseninde hazırlanmış ve tam set UFRS'nin yalın hali olarak nitelendirilen KOBİ UFRS'yi uygulamaları, finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunulması, kurumsallaşma ve şeffaflaşma yolunda önemli bir araç ve bir fırsat olabilecektir.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin, UFRS konusunda eğitim almış, meslek itibarıyla KOBİ'lerle uzun yıllar boyunca iç içe olan ve aynı zamanda KOBİ'lere mali müşavirlik hizmeti de sunan bağımsız denetçiler tarafından nasıl algılandığını değerlendirmek ve KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

2. Literatür Taraması

IASB tarafından 2007 yılının Şubat ayında KOBİ'ler için UFRS nihai taslağının görüşe açılmasını takiben KOBİ UFRS'ye yönelik akademik çalışmaların da hız kazandığı görülmektedir.

Usul ve Özdemir (2007), KOBİ UFRS'nin etkisini incelemek amacıyla, KOBİ'lerde muhasebeden sorumlu yöneticilerin bakış açılarını belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada, KOBİ UFRS hakkında yeterli bilgiye sahip olunmadığı ve muhasebeden sorumlu yöneticilerin eğitim seviyelerine göre KOBİ UFRS'nin etkilerine yönelik görüşlerinin farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

Akdoğan (2010), KOBİ UFRS'yi açıklamak ve tam set UFRS'den farklılıklarını incelemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada, KOBİ UFRS'nin KOBİ'lere kaliteli, karşılaştırılabilir ve küresel geçerliliği olan finansal raporlama ve uluslararası piyasalara açılma imkanı getireceğini belirtmiştir.

Utku ve Gürsoy (2011), ülkemiz mevzuatına KOBİ UFRS olarak dahil edilen KOBİ UFRS ile tam set UFRS arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları incelediği çalışmalarında, KOBİ UFRS'nin daha basit ve anlaşılabilir olduğu ve KOBİ UFRS'nin uygulanması ile finansal tablo kullanıcılarının karşılaştırılabilir bilgilere daha kolay ulaşabileceği sonucuna varmışlardır.

Masca (2012), kültürel faktörlerin KOBİ'lerin UFRS'ye uyumuna etkisini incelemiştir. Masca, 44 kurum üzerinde yaptığı araştırmada, KOBİ UFRS'nin yasal çerçevede uygulanması ile ilgili görüşlerde ve KOBİ'lerin UFRS'yi uygulamaları ile karşılaştırılabilir yararların elde edilmesinde kültürel farklılıkların etkili olduğu tespitinde bulunmuştur.

Yıldırım (2012), Erzincan ilindeki muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının %64'ünün KOBİ UFRS'nin uygulanmasını istemediği ve muhasebe meslek mensuplarının düzenlemeler hakkında eğitim ihtiyacı duydukları sonucuna ulaşmıştır.

Hacıhasanoğlu vd. (2012), Ankara İli'ndeki muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS hakkında algılarını ölçmek amacıyla bir çalışma yapmış ve bu çalışmanın sonucunda; Muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS ile ilgili bilgi düzeylerinin düşük olduğu, KOBİ UFRS'nin uygulanmasıyla muhasebe meslek mensuplarının iş yükünün artacağı ancak muhasebecilik mesleğinin gelişimine katkı sağlayacağı ve muhasebe meslek mensuplarının, güvenilir ve karşılaştırılabilir finansal raporlama, risklerin görülebilmesi, performansın ölçümünde iyi bir ölçüt olması ve uluslararası piyasalara uyum açısından KOBİ UFRS'nin fayda sağlayacağı yönünde görüşler ortaya konulmuştur.

Ağca ve Dalkılıç (2014) ise, Kütahya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS'ye bakış açılarını ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının KOBİ UFRS hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını ve KOBİ UFRS konusunda kendilerini hazır hissettiklerini ancak, KOBİ UFRS'ye yönelik verilen eğitimleri yetersiz bulduklarını tespit etmişlerdir.

Bozdemir (2014) tarafından yapılan çalışmada, KOBİ UFRS'nin uygulanması ile KOBİ'ler için muhasebede ortak bir dilin kullanılacağı, finansal tabloların daha şeffaf, güvenilir ve karşılaştırılabilir olacağı, KOBİ'lerin küresel boyutta finans kaynaklarına ulaşımının kolaylaşacağı ve KOBİ'lerde kurumsallaşma sürecinin olumlu etkileneceği belirtilmiştir.

Basel kriterleri ile ilgili akademik çalışmaların da Basel II'nin tam metin halinde yayınlandığı tarih olan 2004 yılından itibaren yoğunlaştığı görülmektedir.

Yüksel (2005) tarafından yapılan çalışmada, KOBİ kredilerine ilişkin Basel II'de yer alan hükümler açıklanmış ve Basel II'nin KOBİ kredilerine muhtemel etkileri analiz edilmiştir. Yüksel'e göre, KOBİ'lerin Basel II sonrasında avantajlı şartlarla kredi kullanabilmeleri için kredi derecelendirme sistemleri ile ilgili bilgi sahibi olmaları ve iyi bir derecelendirme notuna sahip olabilmek için gerekli adımları atmaları gerekmektedir. Bu bağlamda KOBİ'lere yardımcı olabilecek unsurlar ise, kurumsal yönetim, şeffaflık, finansal planlama, muhasebe işlemlerinde düzen ve risk yönetimi olarak ortaya çıkmaktadır.

Yayla ve Kaya (2005) tarafından hazırlanan bir diğer BDDK çalışma raporunda ise, Basel II bütün bölümleri ile açıklanmış ve Basel II'nin genel ekonomiye, gelişmekte olan ülkelere ve KOBİ'lere muhtemel etkileri ele alınmıştır. Bu çalışmada da, KOBİ'lerin Basel kriterlerinden olumsuz etkilenmemeleri için kurumsal yönetim ilkelerine önem vermelerine, bilanço yapılarını şeffaflaştırmalarına ve uluslararası muhasebe standartlarını uygulamalarına vurgu yapılmaktadır.

Boyacıoğlu (2005) tarafından yapılan bir diğer çalışmada da, Basel II'nin KOBİ'leri dolaylı olarak etkilediği ve KOBİ'lerin kredi risklerinin ne kadar yüksek olursa bankaların bu riske karşılık ayırmaları gereken sermaye yükümlülüklerinin o kadar fazla olacağını, bu durumun bankaların verdiklerini kredi maliyetini yükselteceğini ve bu maliyeti de işletmeye yansıtacağı belirtilmiştir.

Aras (2006), Basel II'nin KOBİ'leri başlangıçta olumsuz etkileyebileceğini, Basel II ile gelen değişime KOBİ'lerin uyum sağlamasının büyük önem taşıdığını ve bu sürecin bir öğrenme süreci olduğunu, bu nedenle de engel değil fırsat olarak görülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Güler ve Taner (2008) de, KOBİ'lerin yüksek kredi derecelendirme notuna sahip olup, Basel kriterlerinden olumsuz etkilenmemeleri için almaları gereken önlemleri şeffaf bir muhasebe sisteminin uygulanması, kurumsallaşmanın sağlanması ve güçlü finansal verilere sahip olunması olarak belirtmişlerdir.

Çonkar ve Vurur (2008), İMKB (BİST)'de yer alan iki işletmeye Analitik Hiyerarşi Süreci vasıtasıyla kredi derecelendirme notu atayarak yaptıkları çalışmada, mevcut muhasebe yapısıyla BASEL II sürecinde kredi derecelendirme notu almanın her iki işletmeye de bir avantaj sağlamazken, derecelendirme sürecinin ek maliyet getirdiği tespitinde bulunmuşlardır.

Küçüközmen ve Oğuz (2008), Konya ilindeki KOBİ'lerin Basel II hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, KOBİ'lerin en önemli sorunlarının finansman olmasına rağmen yeterli hazırlık yapmadıklarını ve banka kredilerine alternatif finansman kaynakları ile ilgili bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu tespit etmişlerdir.

Can ve Akyüz (2008) ise, Basel II Sermaye Uzlaşısı'nın KOBİ'lerin iç denetim sistemlerini nasıl etkileyeceği konusunda bir öngöründe bulunmak amacıyla Uşak İli'nde faaliyet gösteren KOBİ statüsündeki 52 battaniye üretim işletmesi üzerinde bir araştırma yapmış ve KOBİ'lerin Basel II ile birlikte daha etkin bir iç kontrol sisteminin oluşması noktasında net bir görüşlerinin olmadığını ancak, düzenlenecek bilgilendirici toplantılara katılma arzularının yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Haşit ve Yazıcı (2008), Basel II kriterlerinin uygulanmaya başlanmasının öncesinde Eskişehir İli'ndeki KOBİ'lerin kurumsallaşma düzeylerinin ne ölçüde olduğunu tespit etmeye yönelik olarak yaptıkları çalışmada, KOBİ'lerin bu anlamda birçok eksiğinin olduğunu tespit etmiş ve iyi bir yönetim yapısının oluşturulması, kayıt dışı işlemlerin kayıt içine alınması, finans, yönetim ve mali konularda profesyonel destek alınarak kurumsallaşmaya gidilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Uluyol ve Çam (2009) Adana, Mersin, Osmaniye ve Hatay illerini kapsayan araştırmalarında, bu bölgelerdeki KOBİ'lerin yarısının Basel II süreci hakkında herhangi bir hazırlık yapmadıklarını, işletme yöneticilerinin %76'sının Basel II ile ilgili herhangi bir eğitiminin olmadığını ve işletme yöneticilerinin yalnızca %38'inin Basel II sürecinde başarılı olabileceklerini düşündüklerini tespit etmişlerdir.

Sakarya ve Keten (2011)'e göre, Basel III ile birlikte kredi kullanımında risk temelli fiyatlamının ön plana çıkması, kredi karşılığında gösterilecek teminat çeşitlerinin kısıtlanması ve kredi derecelendirme notunun kredi kullanımında önemli bir gösterge haline gelmesi, KOBİ'leri önemli derecede etkileyebilecek ancak, kısa vadede olumsuz olabilecek bu etki uzun vadede KOBİ'lerin gelişimine katkı yapan bir unsur haline gelebilecektir.

Sarıgül (2013), KOBİ'lerin muhasebe ve finansal raporlamalarının Basel kriterlerine uygunluğunu ölçmek amacıyla Türkiye genelinde 593 işletme üzerinde yaptığı araştırmada, orta büyüklükteki işletmelerin bu yönde bir hazırlıklarının olduğunu ancak yeterli olmadıklarını, küçük işletmelerin yetersiz olduklarını, mikro işletmelerin çok yetersiz olduklarını, bütün olarak değerlendirildiğinde ise KOBİ'lerin Basel kriterlerine muhasebe ve finansal raporlama açısından hazır olmadıklarını tespit etmiştir.

Sungur ve Okur (2014), Ankara ilindeki KOBİ'lere yönelik olarak yaptıkları çalışmada, KOBİ'lerin büyük bölümünün Basel kriterleri hakkında bilgi sahibi olmadığını ve KOBİ'lerin özkaynak yapılarının zayıflığının, mali tablolarının derecelendirmeye uygun olmamasının ve kayıt dışı işlemlerin Basel kriterlerine uyumlarını zorlaştırdığı tespitinde

UFRS ile BASEL kriterlerinin birlikte ele alınıp farklı açılardan değerlendirildiği akademik çalışmaların 2006 yılından itibaren artarak devam ettiği görülmektedir.

Mısırlıoğlu (2006), UFRS ve Basel II'nin ortak amaçları taşıdığını, her ikisinin de işletme faaliyetlerinde şeffaflığın sağlanması ve piyasa katılımcılarına güvenilir bilgi sağlanması yönünde uygulamalar içerdiğini

belirtmektedir. Mısırlıoğlu'na göre, gelecek dönemlerde UFRS'ye uygun finansal tablo üretmeyen ve finans piyasalarında meydana gelen değişimlere ayak uyduramayan işletmeler ayakta durmakta zorlanacaklardır.

Doyrangöl ve Saltoğlu (2006), Basel II'yi muhasebeci gözüyle değerlendirmiş ve işletmelerin BASEL II'ye uyum sürecinde muhasebe sisteminde nasıl bir yapılanmaya gitmeleri gerektiğini açıklamışlardır. Çalışmada, işletmelerin iyi bir kredi derecelendirme notu alabilmeleri için sermaye yapılarını güçlendirmeleri ve özellikle uluslararası muhasebe standartlarına uygun finansal bilgi üretmeleri gerektiği vurgulanmaktadır.

Sakarya vd. (2007), mevcut şartlarda finansman sorunu yaşayan KOBİ'lerin, Basel II süreci ile birlikte kredi maliyetlerinin artabileceğini ve kullandıkları kredi miktarının azalabileceğini, bu nedenle KOBİ'ler Basel II ile meydana gelecek değişime ayak uydurmaları gerektiği ve bu süreçte KOBİ'lerin UFRS'ye uygun finansal raporlama yapmalarının büyük önem kazandığını belirtmiştir.

Şengel (2008), KOBİ'lerin bankalardan uygun maliyetli kredi kullanabilmeleri için doğru, güvenilir şeffaf finansal bilgi üretmeleri gerektiğini, bu noktada KOBİ UFRS'nin önem arz ettiğini belirtmektedir. Şengel, bu bağlamda Bilecik İli'ndeki KOBİ'lere yönelik olarak yaptığı araştırmada, KOBİ'lerin Basel II hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını tespit etmiştir.

Kurt ve Öztürk (2008) yapmış oldukları çalışmada, KOBİ'lerin Basel II sürecinden olumsuz etkilenmemeleri için karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin bazı öneriler getirmişlerdir. Bu öneriler; KOBİ'lerin Basel II ve KOBİ UFRS ile gelen değişikliklere uyum sağlayabilecek yöneticilere sahip olmaları, Basel kriterleri ve KOBİ UFRS'ye uyum için gerekli muhasebe politikaları belirlenmeli ve KOBİ UFRS'nin uygulama ilkeleri ile işletmeler üzerinde meydana getireceği etkileri anlaşılmalı çalışılmalı şeklindedir.

Uyar ve Cengiz (2008) de, KOBİ'lerin uluslararası muhasebe standartlarını uygulamamaları durumunda Basel II'den ve küreselleşmenin getirdiği risk unsurlarından olumsuz etkilenebileceğini belirtmektedirler. Uyar ve Cengiz'e göre, Basel kriterlerinin, KOBİ'lerin UFRS'yi uygulamaları, kurumsallaşmanın sağlanması, finansal tabloların şeffaflaşması ve denetlenmesi yönünde olumlu etkisi olabilecektir.

Aygören ve Kurtcebe (2010), Basel II'nin KOBİ'lerin geleceğe yönelik işletme politikalarını belirlemede etkili olacağını ve KOBİ'leri profesyonel, şeffaf ve daha güvenilir bir yönetim yapısı ve finansal raporlamaya yönlendireceğini belirtmektedirler.

Balcı (2011), Basel II ve KOBİ UFRS arasındaki bağlantıyı incelediği çalışmasında, kurumsal yönetim, finans, üretim ve planlama konularında zayıf olan KOBİ'lerin Basel II ile gelen değişime önem vermeleri gerektiğini ve KOBİ'lerin yüksek derecelendirme notu alabilmeleri için KOBİ UFRS'nin uygulanarak kaliteli ve şeffaf finansal bilgiler üretmeleri gerektiğini belirtmektedir.

Kırloğlu ve Şenol (2011), mevcut durumda finansman kaynağı bulmakta zorlanan KOBİ'lerin Basel kriterleri ile banka kredisi kullanma imkanlarının daha da zorlaşacağını belirtmiş ve Doğu Marmara illerindeki KOBİ'lerin yaklaşık olarak %79'unun UFRS ile ilgili, %72'sinin de Basel kriterleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve herhangi bir hazırlık çalışması yapmadıklarını tespit etmişlerdir.

Arsoy ve Bora (2012), Bursa Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı olan muhasebe meslek mensuplarına yönelik olarak yaptıkları araştırmada, KOBİ UFRS'nin öneminin muhasebe meslek mensupları tarafından nasıl algılandığını tespit etmişlerdir. Araştırmada muhasebe meslek mensuplarına göre, KOBİ UFRS'nin en güçlü iki yönünün, uluslararası uygulamayla uyumlu ve şeffaf bir finansal raporlamaya imkan sağlaması ve Basel kriterlerinin doğurduğu ihtiyaca cevap vermesi olduğu belirtilmektedir.

Kaderli vd. (2013), Basel III düzenlemelerinden en çok KOBİ'lerin etkileneceğini ve ülkemizdeki KOBİ'leri etkileyecek diğer bir düzenlemenin de UFRS'ye uygun finansal raporlamayı öngören yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) olduğunu belirtmektedirler. Kaderli vd.'ne göre, yeni TTK uyarınca UFRS'ye göre finansal tablo hazırlayacak işletmeler daha şeffaf hale gelip gerçekçi finansal bilgiler sunabilecek olup, bu işletmelerin finansman kaynaklarına ulaşmaları kolaylaşabilecektir.

Bartolini vd. (2014) ise, KOBİ UFRS'nin Basel kriterleri doğrultusunda işletmelerin kredi derecelendirme notu üzerindeki etkisine farklı bir yaklaşım getirmişlerdir. Bartolini vd., İtalya'daki 11 işletme üzerinde yaptıkları araştırmada, KOBİ UFRS'nin uygulanmasının varlık, özkaynak ve gelir tutarını etkileyebileceğini, ancak bu etkinin işletmelerin finansal durumunun esası ile ilgili değil, finansal tabloların

sunumu ile ilgili olduğunu ve bankaların içsel derecelendirmelerini muhasebe etkisine göre ayarlamamaları gerektiğini belirtmektedirler.

3. Veri ve Metodoloji

Araştırmanın evrenini, Afyonkarahisar İli'nde faaliyette bulunan ve TÜRMOB tarafından verilen eğitimi tamamlayarak "Bağımsız Denetçi" olmaya hak kazanan 54 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni içerisinde, Afyonkarahisar Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı olan SMMM unvanına sahip 49 bağımsız denetçi, Ankara Yeminli Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı olup Afyonkarahisar İli'nde faaliyette bulunan YMM unvanına sahip 5 bağımsız denetçi bulunmaktadır.

Araştırmada, veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anketin, bağımsız denetçilere uygulanması sırasında telefon ve yüz yüze görüşmelerle bilgi verilerek elektronik ortamda anketlerin cevaplanması ve gönderilmesi gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşme sonucunda toplam 54 bağımsız denetçiden 37'si anketi cevaplandırmış, 17'si ise çeşitli nedenlerle anketi cevaplandırmamıştır.

Araştırma verileri, anket formu kullanılarak toplanmıştır. Ankette yer alan ifadeler, literatürde yer alan benzer ölçeklerdeki ifadelerin araştırmanın konusuna ve amacına uyarlanması yolu ile oluşturulmuştur. Bu bağlamda, anket formunun birinci bölümünde yer alan ilk 7 soruyu ankete katılanların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik ifadeler, takip eden 2 soruyu da katılımcıların KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri ile ilgili bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik çoktan seçmeli ifadeler oluşturmaktadır. Bu soruları takip eden ikinci ve üçüncü bölümlerdeki ifadeler, 5'li Likert Ölçeği'ne göre hazırlanmıştır. Likert Ölçeği, 1'den 5'e kadar sırasıyla "Kesinlikle Katılmıyorum", " Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde ölçeklendirilmiştir.

5'li Likert Ölçeği şeklinde oluşturulan ilk kısım, KOBİ UFRS'nin "finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması", "finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması", "işletmeleri kurumsallaştırma" ve "işletmeleri şeffaflaştırma" boyutlarını içeren 15 ifadeden oluşmaktadır. Bu kısımdaki ifadeler, belirtilen boyutlar dahilinde bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS'yi nasıl algıladıklarını tespit etmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. 5'li Likert Ölçeği şeklinde oluşturulan ikinci kısım ise, Basel III kriterlerinin "finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik etme", "finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme", "kurumsallaşmaya teşvik etme" ve "şeffaflaşmaya teşvik etme" boyutlarını içeren 11 ifadeden oluşmaktadır. Pozitif yönlü yargıya ve algılamaya dayalı ifadelerden oluşan bu iki kısımdan elde edilen verilerle, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin bağımsız denetçiler tarafından nasıl algılandığının ve KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, SPSS 22 programı kullanılarak analize tabi tutulmuştur. Araştırmada, öncelikle anketin birinci bölümünde yer alan sorular için frekans analizi yapılmıştır. Ardından, 5'li Likert Ölçeği bölümlerini oluşturan KOBİ UFRS ve Basel III ölçeklerinin güvenilirliği test edilmiş ve bu ölçeklerin Alpha katsayılarının sırasıyla 0,972 ve 0,969 olduğu tespit edilmiştir. Takip eden analizlerde, her iki ölçeğe ait tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiş ve korelasyon analizi yapılarak KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki ilişki tespit edilmiştir. Son olarak, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin algılarının kontrol değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterip göstermediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, farklılıkları incelemeye yönelik parametrik analiz tekniklerinden Independent Samples T ve One-Way ANOVA analizleri uygulanmıştır.

4. Araştırma Bulguları

4.1. Araştırma Örnekleminin Özellikleri

Anket uygulaması sonucunda elde edilen verilere göre katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılım sonuçları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Bağımsız Denetçilerin Demografik Özelliklerine Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımları

Unvan	Frekans	Yüzelik Dağılım
SMMM	35	94,6
YMM	2	5,4
Çalışma Durumu	Frekans	Yüzelik Dağılım
Serbest	27	73,0
Özel Şirket	10	27,0
Öğrenim Durumu	Frekans	Yüzelik Dağılım
Lisans	32	86,5
Yüksek Lisans	5	13,5
Yaş Grubu	Frekans	Yüzelik Dağılım
30-39	10	27,0
40-49	12	32,4
50+	15	40,6
Meslekteki Hizmet Yılı	Frekans	Yüzelik Dağılım
10-19	12	32,4
20-29	13	35,2
30+	12	32,4
UMS/UFRS'ye Tabi Mükellefi Olma Durumu	Frekans	Yüzelik Dağılım
Evet	6	16,2
Hayır	31	83,8

Tablo 1’de, tamamına yakını SMMM olan katılımcıların çalışma durumuna bakıldığında, %73’ünün serbest olarak %27’sinin de özel şirket bünyesinde çalıştığı görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%86,5) lisans mezunu iken %13,5’i de yüksek lisans mezunudur. Katılımcılar arasında önlisans ve doktora derecesinde mezuniyeti olan bulunmamaktadır. Katılımcıların mesleki tecrübeleri de 10-19, 20-29 ve 30 ve üzeri hizmet yılı grupları arasında dengeli olarak dağılmaktadır. Yaş gruplarına bakıldığında ise, katılımcıların %40’ının 50 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Gerek yaş gerek meslekteki hizmet yılı bakımından, katılımcıların oldukça tecrübeli oldukları söylenebilir. Son olarak, anketi cevaplandıran 37 bağımsız denetçiden 31’inin UMS/UFRS’ye tabi mükellefi bulunmazken, 6 bağımsız denetçinin UMS/UFRS’ye tabi mükellefi bulunmaktadır.

Katılımcılara yöneltilen, “KOBİ UFRS hakkında bilgi düzeyiniz” ve “KOBİ UFRS’yi nasıl tanımlarsınız” sorularına verilen cevaplar Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Bağımsız Denetçilerin KOBİ UFRS Bilgi Düzeyleri ve KOBİ UFRS’yi Tanımlamalarına Göre Frekans ve Yüzelik Dağılımları

KOBİ UFRS Hakkında;	Frekans	Yüzelik Dağılım
Bilgi sahibi değilim	-	-
Kısmen bilgi sahibiyim	15	40,5
Orta düzeyde bilgi sahibiyim	17	46,0
Tam bilgi sahibiyim	5	13,5
KOBİ UFRS’yi Nasıl Tanımlarsınız?*	Frekans	Yüzelik Dağılım
Basit, anlaşılır, uygulaması kolay	14	37,8
Zor, karmaşık, uygulaması güç	23	62,2

Tablo 2’deki verilere göre, katılımcıların %40,5’i KOBİ UFRS hakkında kısmen, %43,2’si orta düzeyde, %16,3’ü de tam bilgi sahibi olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar arasında KOBİ UFRS hakkında bilgi sahibi olmayan bulunmamaktadır. Bu durum, KOBİ UFRS’nin bağımsız denetçilerce bilinirliğine ilişkin olumlu bir işarettir. Katılımcıların %37,8’i KOBİ UFRS’yi “basit, anlaşılır ve uygulaması kolay” olarak tanımlarken, %62,2’si “zor, karmaşık ve uygulaması güç” olarak tanımlamaktadır.

Katılımcılara yöneltilen, “KOBİ UFRS hakkında bilgi düzeyiniz” ve “KOBİ UFRS’yi nasıl tanımlarsınız” sorularına verilen cevaplar Tablo 3’te yer almaktadır.

* Bu soru, <http://mehmetkorpi.com/wp-content/uploads/2014/06/KOB%C4%B0-TFRS-ANKET.pdf> adresinden alınmıştır.

Tablo 3. Bağımsız Denetçilerin Basel III Bilgi Düzeyleri ve Basel III'ü Tanımlamalarına Göre Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Basel III Hakkında;	Frekans	Yüzdeler Dağılım
Bilgi sahibi değilim	7	18,9
Kısmen bilgi sahibiyim	23	62,2
Orta düzeyde bilgi sahibiyim	7	18,9
Tam bilgi sahibiyim	-	-
Basel III'ü Nasıl Tanımlarsınız?	Frekans	Yüzdeler Dağılım
Basit, anlaşılır, uygulaması kolay	11	29,7
Zor, karmaşık, uygulaması güç	26	70,3

Tablo 3'teki verilere göre, katılımcıların büyük çoğunluğu BASEL III hakkında kısmen bilgi sahibidir. Benzer şekilde, katılımcıların büyük çoğunluğu BASEL III'ü zor, karmaşık ve uygulaması güç olarak tanımlamıştır. Katılımcıların hiçbirinin BASEL III hakkında tam bilgi sahibi olmaması ise dikkat çekicidir. Tablo 2 ve Tablo 3, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS hakkındaki bilgi düzeylerinin Basel III hakkındaki bilgi düzeylerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir.

4.2. KOBİ UFRS Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmaya konu olan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS'nin boyutlarına ilişkin algısını ortaya koyması bakımından anket formunun KOBİ UFRS ölçeğinde yer alan ifadelerin ortalamaları, standart sapmaları ve yüzdeler dağılımları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. KOBİ UFRS'nin Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Boyutlar	Ortalama	Standart Sapma
Finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması	3,86	0,713
KOBİ'lerin UFRS'yi uygulaması, finansal tabloların kullanıcıları tarafından anlaşılabilmesini kolaylaştıracaktır.	3,95	0,815
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin finansal tablolarının sektör bazında karşılaştırılabilir olmasına imkan sağlayacaktır.	3,92	0,795
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin uluslararası para ve sermaye piyasalarına uyumunu kolaylaştıracaktır.	3,70	0,909
KOBİ UFRS'nin uygulanması, finansal tabloların uluslararası piyasalarda karşılaştırılabilir olması açısından faydalı olacaktır.	3,89	0,809
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin uluslararası işbirliğine gitmelerini kolaylaştıracaktır.	3,84	0,866
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması	3,93	0,773
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin etkin denetimine katkı sağlayacaktır.	3,81	0,908
KOBİ UFRS'nin uygulanması, finansal tabloların işletmelerin gerçek durumunu yansıtmaya katkıda bulunacaktır.	3,92	0,862
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin kredi verenlere nitelikli bilgi sunması açısından faydalı olacaktır.	4,00	0,782
KOBİ UFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar, KOBİ'lerin kredi derecelendirme notunun belirlenmesinde etkili olacaktır.	3,97	0,866
İşletmeleri kurumsallaştırma	3,83	0,768
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin kurumsallaşmasına katkıda bulunacaktır.	3,92	0,894
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin yönetim yapısının gelişmesine katkı sağlayacaktır.	3,78	0,886
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde yönetimin görev ve sorumluluklarını artıracaktır.	3,95	0,848
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerin borsaya açılımını kolaylaştıracaktır.	3,68	0,852
İşletmeleri şeffaflaştırma	3,95	0,806
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde paydaşlara hesap verme olgusunu yükseltecektir.	4,03	0,833
KOBİ UFRS'nin uygulanması, KOBİ'lerde kayıt dışı işlemleri azaltacaktır.	3,86	0,918

1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 4, KOBİ UFRS'nin her bir boyutuna ilişkin cevap ortalamalarının “katılıyorum” düzeyine oldukça yakın olduğunu göstermektedir. Yani, Afyon İli'ndeki bağımsız denetçiler, KOBİ UFRS'nin finansal raporlamada tutarlılığa, finansal tablolarda nitelikli bilgiler sunulmasına ve KOBİ'lerin kurumsallaşmasına ve şeffaflaşmasına katkı sağlayacağı fikrine “katılıyorum” düzeyine oldukça yakın cevap vermişlerdir. Mükellefleri olan KOBİ'lerin ihtiyaçlarını yakından bilen bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS'nin belirtilen açılardan KOBİ'lere fayda sağlayacağı yönündeki öngörülerini, KOBİ'ler için dikkate alınması gereken bir nokta konumundadır.

4.3. Basel III Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Bağımsız denetçilerin BASEL III'ün boyutlarına ilişkin algısını ortaya koyması bakımından, BASEL III ölçeğinde yer alan ifadelerin ortalamaları, standart sapmaları ve yüzdelik dağılımları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Basel III Kriterlerinin Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Boyutlar	Ortalama	Standart Sapma
Finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik etme	3,73	0,769
Basel III kriterleri, KOBİ'leri UFRS'yi uygulamaya teşvik edecektir.	3,70	0,777
Basel III kriterleri, KOBİ'leri finansal raporlamada tutarlı olmaya yönlendirecektir.	3,76	0,830
Finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme	3,55	0,669
Basel III kriterleri, KOBİ'lerin bankalardan kredi kullanmalarını kolaylaştıracaktır.	3,57	0,765
Basel III kriterleri, KOBİ'lerin bankalardan kredi kullanma sürecini hızlandıracaktır.	3,62	0,758
Basel III kriterleri, KOBİ'lerin kredi maliyetini azaltacaktır.	3,30	0,845
Basel III kriterleri, KOBİ'leri finansal tabloları gerçeği yansıtmaya teşvik edecektir.	3,73	0,732
İşletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme	3,58	0,726
Basel III kriterleri, KOBİ'lerin borsaya açılmalarını teşvik edecektir.	3,35	0,857
Basel III kriterleri, KOBİ'leri kurumsallaşma yönünde motive edecektir.	3,73	0,804
Basel III kriterleri, KOBİ'lerin büyüme yönünde motivasyonunu artıracaktır.	3,68	0,784
İşletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme	3,67	0,784
Basel III kriterleri, KOBİ'leri şeffaflaşmaya teşvik edecektir.	3,65	0,824
Basel III kriterleri, KOBİ'leri kayıt dışı işlemleri azaltmaya teşvik edecektir.	3,70	0,812

1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 5'te Basel III'ün boyutlarına ilişkin en yüksek ortalamaya sahip boyutun finansal raporlamada tutarlı olmaya teşvik etme olduğu görülmektedir. Tablo 5 genel olarak değerlendirildiğinde ise, Afyon İli'ndeki bağımsız denetçilerin Basel III'ün KOBİ'leri finansal raporlamada nitelikli bilgi sunmaya, kurumsallaşmaya ve şeffaflaşmaya teşvik edeceği fikrine “kararsızım” ve “katılıyorum” düzeyi arasında oldukları görülmektedir. Katılımcıların Basel III hakkında bilgi düzeylerinin “kısmen” düzeyinde yoğunlaşmasının ve “tam” düzeyde bilgi sahibi olunmamasının, Basel III ölçeğine verilen cevapların “kararsızım” düzeyine yönelmesinde etkili olduğu söylenebilir. Tablo 4 ve Tablo 5 birlikte ele alındığında, bağımsız denetçilerin, KOBİ'lerin Basel III ile birlikte ihtiyaç duyacağı niteliklere KOBİ UFRS'yi uygulayarak sahip olabileceklerini düşündükleri görülmektedir. KOBİ UFRS ile Basel III arasındaki bu ortak nokta, iki uygulamanın birbiri ile yakından ilişkili olduğunu işaret etmektedir. Bu ilişki, bir sonraki bölümde istatistik olarak da ele alınmıştır.

4.4. KOBİ UFRS ile Basel III Kriterleri Arasındaki İlişki

Bu bölümde, bağımsız denetçilerin ölçeklerdeki ifadelerle verdikleri cevaplardan hareketle, KOBİ UFRS ile Basel III kriterleri arasında bir ilişki olup olmadığı ortaya konmuştur. Bu amaçla, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler bölümlerinde belirtilen KOBİ UFRS ölçeğinin boyutlarıyla Basel III ölçeğinin boyutları korelasyon analizine tabi tutulmuştur. KOBİ UFRS ölçeğini oluşturan boyutlarla Basel III ölçeğini oluşturan boyutlar arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizinin özet sonucu Tablo 6'da yer almaktadır.

Çalışmanın bu ve bundan sonraki bölümlerinde yer alan tablolarda KOBİ UFRS'nin “finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması” boyutu “KOBİUFRSTUTARLILIK”, “finansal tablolarda nitelikli

bilgi sunulması” boyutu “KOBİUFRSBİLGİ”, “işletmeleri kurumsallaştırma” boyutu “KOBİUFRSKURUMSALLAŞTIRMA” ve “işletmeleri şeffaflaştırma” boyutu “KOBİUFRSŞEFFAFLAŞTIRMA” olarak belirtilmiştir. BASEL III’ün “finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme” boyutu “BASELTUTARLILIK”, “finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme” boyutu “BASELBİLGİ”, “işletmeleri kurumsallaşmaya teşvik etme” boyutu “BASELKURUMSALLAŞTIRMA” ve “işletmeleri şeffaflaşmaya teşvik etme” boyutu da “BASELŞEFFAFLAŞTIRMA” olarak belirtilmiştir.

Tablo 6. KOBİ UFRS ile Basel III Arasındaki İlişki (Korelasyon Analizi)

Boyutlar	1	2	3	4	5	6	7	8
1.KOBİUFRSTUTARLILIK	1							
2.KOBİUFRSBİLGİ	,901*	1						
3.KOBİUFRSKURUMSALLAŞTIRMA	,914*	,917*	1					
4.KOBİUFRSŞEFFAFLAŞTIRMA	,769*	,824*	,871*	1				
5.BASELTUTARLILIK	,785*	,702*	,690*	,659*	1			
6.BASELBİLGİ	,752*	,686*	,686*	,655*	,919*	1		
7.BASELKURUMSALLAŞTIRMA	,757*	,625*	,684*	,641*	,913*	,895*	1	
8.BASELŞEFFAFLAŞTIRMA	,756*	,624*	,673*	,598*	,899*	,861*	,896*	1

* p < 0,01 anlamlılık seviyesinde ilişki anlamlı

Tablo 6’da yer alan verilere bakıldığında, Basel III’ün “işletmeleri finansal raporlamada tutarlılığa teşvik etme” boyutu ile KOBİ UFRS’nin “finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması” boyutu arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon katsayısının 0,785, Basel III’ün “finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya teşvik etme” boyutu ile KOBİ UFRS’nin “finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması” boyutu arasındaki korelasyon katsayısının 0,686, Basel III kriterlerinin “kurumsallaşmaya teşvik etme” boyutu ile KOBİ UFRS’nin “işletmeleri kurumsallaştırma” boyutu arasındaki korelasyon katsayısının 0,684 ve Basel III kriterlerinin “şeffaflaşmaya teşvik etme” boyutu ile KOBİ UFRS’nin “işletmeleri şeffaflaştırma” boyutu arasındaki korelasyon katsayısının 0,598 olması, Basel III ile KOBİ UFRS arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir.

4.5. Kontrol Değişkenler Bakımından “KOBİ UFRS ve Basel III Kriterleri”

Çalışmanın bu bölümünde, bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin algılarının kontrol değişkenlere bağlı olarak değişip değişmediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öncelikle, KOBİ UFRS ve Basel III ölçeklerinin normal dağılım sergileyip sergilemediğini tespit etmek için verilerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayılarına bakılmıştır. Buna göre, verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 arasında olduğu için verilerin normal dağılım sergiledikleri kabul edilmiştir. Verilerin normal dağılım sergilediği durumlarda parametrik testlere yönelmek gerektiği için analizlerde parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu doğrultuda, iki grubun karşılaştırılmasında “Independent Samples T” analizinden, üç veya daha fazla grubun karşılaştırılmasında “One-Way ANOVA” analizinden (Altunışık vd., 162-204) yararlanılmıştır. Yapılan analizlerde güven seviyesi %95 (0,95) olarak tercih edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, Independent Samples T ve One-Way ANOVA analizleri için tercih edilen anlamlılık düzeyi %5 (0,05)’tir.

Independent Samples T analizlerinde kontrol değişkenleri olarak katılımcıların öğrenim durumu, çalışma durumu, UMS/UFRS’ye tabi mükellefi olma durumu ve KOBİ UFRS’yi ve Basel III’ü tanımlama alınmıştır. One-Way ANOVA analizlerinde ise kontrol değişken olarak katılımcıların yaş grubu, meslekteki hizmet yılı ve KOBİ UFRS ve Basel III bilgi düzeyi alınmıştır.

One-Way ANOVA analizleri sonuçlarına göre, katılımcıların KOBİ UFRS’nin ve BASEL III’ün boyutlarına ilişkin algıları belirtilen kontrol değişkenler bakımından %95 güven seviyesinde istatistikî olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Independent Samples T analizlerinde ise, katılımcıların KOBİ

UFRS'nin ve Basel III'ün boyutlarına ilişkin algıları, eğitim durumu ve çalışma durumu değişkenleri bakımından %95 güven seviyesinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. UMS/UFRS'ye tabi mükellefi olma durumu, KOBİ UFRS'yi ve Basel III'ü tanımlama değişkenleri bakımından Independent Samples T analizleri sonuçları ise aşağıda yer almaktadır.

4.5.1. UMS/UFRS'ye Tabi Mükellefi Olma Durumu Bakımından Değerlendirme

Independent Samples T testinin test istatistiği gruplar arası varyansın eşit olup olmamasına göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle, test sonucunun doğru yorumlanabilmesi için, öncelikle grupların varyanslarının eşit olup olmadığı test edilmiştir (Durmuş vd., 2011:118). Sonuçlar, analiz çıktısında “Levene’s Test” bölümü altında yer almaktadır. Levene testinin p (Sig.) değeri 0,05’ten (veya seçilen anlamlılık düzeyinden) küçükse, grupların varyanslarının birbirinden farklı olduğu sonucuna ulaşılır (Altunışık vd., 2010:188-189). Bu bağlamda, katılımcıların UMS/UFRS'ye tabi mükellefleri olma durumları bakımından yapılan Independent Samples T testinin sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. UMS/UFRS'ye Tabi Mükellefi Olma Durumu Bakımından Değerlendirme

UMS/UFRS'ye Tabi Mükellefiniz Bulunmakta Mıdır? N	Ortalama		Levene’s Test	p (Anlamlılık)
	Evet 6	Hayır 31		
KOBİUFRSTUTARLILIK	4,3667	3,7613	0,527	0,031*
KOBİUFRSBİLGİ	4,5000	3,8145	0,171	0,045*
KOBİUFRSKURUMSALLAŞTIRMA	4,5000	3,7016	0,180	0,018*
KOBİUFRSŞEFFAFLAŞTIRMA	4,5000	3,8387	0,496	0,033*
BASELTUTARLILIK	4,3333	3,6129	0,201	0,034*
BASELBİLGİ	4,1667	3,4355	0,102	0,012*
BASELKURUMSALLAŞTIRMA	4,1667	3,4731	0,837	0,030*
BASELŞEFFAFLAŞTIRMA	4,4167	3,5323	0,270	0,009*

* p < 0,05 anlamlılık seviyesinde anlamlı

Tablo 7’ye göre, UMS/UFRS’ye tabi mükellefi olan bağımsız denetçiler ile UMS/UFRS’ye tabi mükellefi olmayan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS’nin ve Basel III’ün her bir boyutuna ilişkin algıları %95 güven seviyesinde istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Tabloda grupların ortalamalarına bakıldığında, UMS/UFRS’ye tabi mükellefi olan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III’ün boyutlarına ilişkin cevap ortalamalarının UMS/UFRS’ye tabi mükellefi olmayan bağımsız denetçilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, UMS/UFRS’ye tabi mükellefi olan bağımsız denetçilerin, KOBİ UFRS ve Basel III’ün finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması, finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması, kurumsallaşma ve şeffaflaşma açısından KOBİ’leri pozitif etkileyeceği yönündeki algılarının, UMS/UFRS’ye tabi mükellefi olmayan bağımsız denetçilere kıyasla istatistiki olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. KOBİ UFRS ile uygulamada bizzat tanışmış olanların lehine olan bu farklılık, Basel III sürecinde KOBİ’lerin güçlenerek faaliyetlerine devam edebilmeleri için KOBİ UFRS’nin rolünü “reel” olarak ortaya koymaktadır.

4.5.2. KOBİ UFRS ve Basel III’ü Tanımlama Bakımından Değerlendirme

Bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III’e ilişkin algılarının KOBİ UFRS’yi ve Basel III’ü tanımlama tercihi bakımından farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Independent Samples T analizi sonuçları Tablo 8 ve Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 8’deki analiz sonuçlarına göre, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS’nin boyutlarına ilişkin algıları KOBİ UFRS’yi tanımlamalarına göre farklılık göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, KOBİ UFRS’yi “basit, anlaşılır ve uygulaması kolay” olarak tanımlayan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS’nin boyutlarına ilişkin algıları ile KOBİ UFRS’yi “zor, karmaşık ve uygulaması güç” olarak tanımlayan bağımsız denetçilerin algıları arasında %95 güven seviyesinde istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

Tablo 8. KOBİ UFRS'yi Tanımlama Bakımından Değerlendirme

KOBİ UFRS'yi Nasıl Tanımlarsınız?	Ortalama		Levene's Test	p (Anlamlılık)
	Basit, anlaşılır, uygulaması kolay	Zor, karmaşık, uygulaması güç		
N	14	23		
KOBİUFRSTUTARLILIK	4,1571	3,6783	0,003	0,018*
KOBİUFRSBİLGİ	4,2500	3,7283	0,006	0,019*
KOBİUFRSKURUMSALLAŞTIRMA	4,1964	3,6087	0,006	0,008*
KOBİUFRSŞEFFAFLAŞTIRMA	4,2857	3,7391	0,101	0,044*
BASELTUTARLILIK	3,7857	3,6957	0,112	0,735
BASELBİLGİ	3,5714	3,5435	0,212	0,904
BASELKURUMSALLAŞTIRMA	3,6667	3,5362	0,395	0,603
BASELŞEFFAFLAŞTIRMA	3,8214	3,5870	0,249	0,385

* p < 0,05 anlamlılık seviyesinde anlamlı

Grup ortalamalarından da görüldüğü üzere, KOBİ UFRS'yi “basit, anlaşılır ve uygulaması kolay” olarak tanımlayan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS'nin finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması, finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması, kurumsallaşma ve şeffaflaşma açısından KOBİ'leri pozitif etkileyeceği yönündeki algıları, KOBİ UFRS'yi “zor, karmaşık ve uygulaması güç” olarak tanımlayan bağımsız denetçilere kıyasla istatistik olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bağımsız denetçilerin Basel III'ün boyutlarına ilişkin algıları ise KOBİ UFRS'yi tanımlamalarına göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 9. Basel III'ü Tanımlama Bakımından Değerlendirme

BASEL III'ü Nasıl Tanımlarsınız?	Ortalama		Levene's Test	p (Anlamlılık)
	Basit, anlaşılır, uygulaması kolay	Zor, karmaşık, uygulaması güç		
N	11	26		
KOBİUFRSTUTARLILIK	3,7455	3,9077	0,132	0,535
KOBİUFRSBİLGİ	3,7500	4,0000	0,213	0,376
KOBİUFRSKURUMSALLAŞTIRMA	3,7955	3,8462	0,323	0,857
KOBİUFRSŞEFFAFLAŞTIRMA	3,8636	3,9808	0,660	0,692
BASELTUTARLILIK	3,7273	3,7308	0,742	0,990
BASELBİLGİ	3,5227	3,5673	0,400	0,856
BASELKURUMSALLAŞTIRMA	3,6970	3,5385	0,674	0,551
BASELŞEFFAFLAŞTIRMA	3,6818	3,6731	0,389	0,976

Tablo 9'daki verilere göre, bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III'ün boyutlarına ilişkin algıları Basel III'ü tanımlamalarına göre istatistiki olarak farklılık göstermemektedir. Diğer bir ifadeyle, Basel III'ü “basit, anlaşılır ve uygulaması kolay” olarak tanımlayan bağımsız denetçilerle, “zor, karmaşık ve uygulaması güç” olarak tanımlayan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS ve Basel III'ün boyutlarına ilişkin algıları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. KOBİ UFRS'yi tanımlama bakımından iki grup arasında görülen düşünce farklılığı Basel III'ü tanımlama bakımından görülmemiştir. Basel III kriterlerinin yorumlanmanın güç olduğu finansal düzenlemeler içermesinin ve bağımsız denetçilerin uygulamada Basel III ile henüz karşılaşmamış olmalarının bu durumda etken olduğunu söylemek mümkündür.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Basel III kriterlerinin oluşturulmasındaki temel neden, bankacılık sektörünü yeniden yapılandırıp daha güçlü bir sermaye yapısı kazandırarak finansal risklerin minimize edilmesi, finansal piyasalar arasında tutarlılığın ve şeffaflığın sağlanmasıyla büyük çapta krizlerin önüne geçilmesi ve özellikle kriz durumlarında bankaların sermaye yetersizliğine düşmesini önleyerek piyasalarda oluşabilecek buhranın önüne geçilmesidir.

KOBİ'ler için önemli bir finans kaynağı olan bankaların risk değerlendirme ve ölçme kriterlerinin değişmesi, KOBİ'leri yakından ilgilendirmektedir. Basel kriterlerinin uygulanması ile beraber, KOBİ'lerin taşıdıkları riskler ve alacakları derecelendirme notları, kredi maliyetini doğrudan etkileyecektir. Kredi kullanacak olan işletmenin derecelendirme notunun düşük olması bankanın daha fazla risk alması anlamına gelmektedir. Bu da, bankanın o işletme için daha fazla sermaye ayırmasına neden olacak ve bunun sonucu olarak katlanılan ek maliyet, banka tarafından direk olarak kredi kullanacak işletmeye yüklenecektir. Bu durum, işletmenin kredi için daha fazla maliyete katlanmak zorunda kalması anlamına gelmektedir. KOBİ'lerin bu yüksek maliyetlerden kaçınabilmesi için güvenilir bir finansal raporlamayı ve kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde bir yönetim kültürünü benimsemeleri gerekecektir (Uyar ve Aygören, 2006:53; Mısırlıoğlu, 2006:30). Diğer bir ifadeyle, KOBİ'lerin bu süreçte uluslararası geçerliliği olan tutarlı bir finansal raporlamaya, nitelikli finansal bilgiler sunmaya, kurumsallaşmaya ve şeffaflaşmaya yönelmeleri gerekecektir.

Çalışmada, Afyon İli'ndeki bağımsız denetçilere uygulanan anket verileri ile yapılan analizler, KOBİ'lerin Basel III ile birlikte ihtiyaç duyulan bu niteliklere KOBİ UFRS'yi uygulayarak ulaşmalarının mümkün olduğunu göstermektedir. KOBİ UFRS ile Basel III kriterlerin arasındaki ilişkiyi ortaya koyan analizde KOBİ UFRS'nin boyutları ile Basel III kriterlerinin boyutları arasındaki ilişkinin 0,598 ile 0,785 arasında korelasyon katsayısı değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucu, KOBİ'lerin KOBİ UFRS ve Basel III kriterleri arasındaki bu ilişkiyi dikkate alıp KOBİ UFRS'yi uygulamalarının, Basel III sürecinden güçlenerek çıkmaları yönünde atılacak önemli bir adım olduğunu göstermektedir.

Çalışmada, katılımcıların KOBİ UFRS ve Basel III kriterlerine ilişkin algılarının UMS/UFRS'ye tabi mükellefi olma durumu bakımından farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre, UMS/UFRS'ye tabi mükellefi olan bağımsız denetçiler, Basel III kriterlerinin işletmeleri finansal raporlamada tutarlı olmaya, finansal tablolarda nitelikli bilgi sunmaya, kurumsallaşmaya ve şeffaflaşmaya teşvik edeceği ve KOBİ UFRS'nin finansal raporlamada tutarlılığın sağlanması, finansal tablolarda nitelikli bilgi sunulması, kurumsallaşma ve şeffaflaşma açısından KOBİ'leri pozitif etkileyeceği fikrine daha yüksek düzeyde katılım göstermişlerdir. KOBİ UFRS'yi uygulamada görmüş olan bağımsız denetçilerin alınan reel sonuçlar doğrultusunda oluşan bu görüşleri, KOBİ UFRS'nin Basel III sürecinde getireceği faydalar noktasında henüz KOBİ UFRS'yi uygulamayan KOBİ'ler için yol gösterici olmalıdır.

Diğer taraftan, KOBİ UFRS'yi “basit, anlaşılır ve uygulaması kolay” olarak tanımlayan bağımsız denetçilerin KOBİ UFRS'nin boyutlarına ilişkin pozitif yöndeki algılarının, KOBİ UFRS'yi “zor, karmaşık ve uygulaması güç” olarak tanımlayan bağımsız denetçilere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Basel III kriterlerinin boyutlarına ilişkin algı ise, Basel III'ü “basit, anlaşılır ve uygulaması kolay” olarak tanımlayan ile “zor, karmaşık ve uygulaması güç” olarak tanımlayanlar arasında farklılık göstermemiştir. Bu durumda, Basel III kriterlerinin bağımsız denetçiler tarafından uygulamada henüz karşılaşılmayan ve yorumlamanın güç olduğu finansal düzenlemeler içermesinin etken olduğunu söylemek mümkündür. Basel III kriterlerinin KOBİ'leri ne yönde etkileyeceğinin ve KOBİ UFRS ile getirilen düzenlemelerin olumlu etkilerinin KOBİ'lere hangi noktada avantaj sağlayacağını algılanması bakımından, Basel III kriterlerinin daha iyi anlaşılması gerekmektedir. Bu noktada, UFRS'ye yönelik eğitimlerin artırılması, KOBİ UFRS'nin yol gösterici örneklerle daha basit ve anlaşılır hale getirilmesi, bağımsız denetçilerin almış oldukları UFRS eğitimini Basel III kriterleri hakkında sahip olacakları bilgi ile desteklemeleri ve bağımsız denetçilere/muhasebe meslek mensuplarına yönelik olarak Basel III kriterleri hakkında eğitim çalışmalarının gerçekleştirilmesi faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Ağca, A. ve Dalkılıç, E. (2014). “Muhasebe Meslek Mensupları KOBİ'ler İçin UFRS'ye Hazır mı?”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 39, 1-20.
- Akdoğan, N. (2010). “KOBİ Finansal Raporlama Standardına Genel Bakış ve Tam Set LAS/IFRS'lerden Farklılığı”, Muhasebe ve Denetim Bakış, Sayı 30, 1-26.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

- Aras, G. (2006). BASEL II Sermaye Yeterliliği Düzenlemelerinin KOBİ'ler Üzerine Etkileri, İstanbul: Ege Basım.
- Arifoğlu, A. (2015). Kobi'ler İçin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Basel III Kriterlerinin Bağımsız Denetçiler Tarafından Algılanışının Ölçümü: Konya İli Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arsoy, A. P. ve Bora, T. (2012). "KOBİ Muhasebe Standartlarının Gelişimi ve Türkiye Uygulaması Üzerine Bir Araştırma", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 56, 17-28.
- Aygören, H. ve Kurtcebe, E. (2010). "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Bağımsız Denetim, Uluslararası Muhasebe Standartları, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Basel II Kriterleri Yönüyle Genel Değerlendirilmesi", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 6, 1-9.
- Balcı, B. R. (2011). "The Nexus Between "Basel II" and "IFRS for SMEs", Journal of Yasar University, 21 (6), 3471-3479.
- Bartolini, M., Gardini, S. ve Savioli, G. (2014). "International Financial Reporting Standards and SMEs: The Effects on Firm Rating According to Basel II", International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation, 10 (1), 43-67.
- Boyacıoğlu, M. A. (2005). "Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Basel II Kriterlerinin KOBİ'lerin Finansmanı Üzerine Etkileri", 2. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi "AB KOBİ'leri ile İşbirliği", İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 50, 159-166.
- Bozdemir, E. (2014). "KOBİ'ler İçin Türkiye Finansal Raporlama Standardının Uygulama Sürecine İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler", International Journal of Economic and Administrative Studies, 6 (12), 85-108.
- Can, İ. ve Akyüz, Y. (2008). "Basel II ve KOBİ'lerde İç Denetim", Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı içinde (97-103). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Civan, M. ve Körpi, M., <http://mehmetkorpi.com/wp-content/uploads/2014/06/KOB%C4%B0-TFRS-ANKET.pdf>, (Erişim Tarihi: 2015)
- Çalışma Grubu (2006). "Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri", Bankacılar Dergisi, Sayı 58, 3-62.
- Çonkar, K. ve Vurur, S. Y. (2008). "Türkiye'de KOBİ'ler Derecelendirme Notu Almalı Mı?", Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı içinde (136-147). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Dedu, V. ve Nitescu, D. C. (2012). "Basel III-Between Global Thinking and Local Acting, Theoretical and Applied Economics", 19 (6), 5-12.
- Demirkol, Ö. F. ve Aba, E. (2012). "BASEL II Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı Süreci İçinde Gelen Ek Düzenlemeler Seti: BASEL III Kriterleri", Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 5 (2), 253-265.
- Demirkol, Ö. F. ve Şenbayram, E. (2014). "Basel III Uzlaşısı ve Makroekonomik Boyutu", KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi (KSÜ Journal of Social Science), 11 (2), 245-262.
- Doyrangöl, N. C. ve Saltoğlu, M. (2006). "Basel II From the Accountant's Perspective", Mali Çözüm Dergisi, Sayı 76, 117-129.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2011). Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi, İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Güler, S. ve Taner, B. (2008). "Basel II Sürecinde Kredi Derecelendirmesi ve KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri", Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı içinde (157-165). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Hacıhasanoğlu, T., Karaca, N. ve Demirci, Ş. D. (2012). "KOBİ'ler İçin TFRS'nin Getirdiği Yenilikler ve Uygulanabilirliği Üzerine Ankara İlinde Bir Araştırma", World of IFRS, Sayı 8, 1-22.
- Haşit, G. ve Yazıcı, R. (2008). "Eskişehir'deki KOBİ'lerin Kurumsallaşma Düzeyinin Basel II Kapsamında Değerlendirilmesi", Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı içinde (183-194). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.
- Kaderli, Y., Doğu, S. ve Arabacı, Ö. (2013). "Basel III ve Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun KOBİ'lerin Finansman Sorunu Üzerindeki Muhtemel Etkileri", Ege Akademik Bakış, 13 (4), 505-513.
- Kırlioğlu, H. ve Şenol, A. (2011). "Basel II ve UFRS'nin KOBİ'lere Beklenen Etkileri", Düzce Üniversitesi Yönetim ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 1 (1), 1-20.

Kurt, G. ve Öztürk, V. (2008). “*Basel II ve Yeni Türk Ticaret Kanun Tasarısı Çerçevesinde KOBİ’lerin UFRS’ye Uyum Gerekliği ve Karşılaşılabilecek Sorunlar ve Çözüm Önerileri*”, Muhasebe ve Denetime Bakış, Sayı 24, 37-54.

Küçüközmen, C. C. ve Oğuz, H. D. (2008). “*Basel II’ye Geçiş Sürecinde KOBİ’lerin Finansal Sorunları: Konya İli Örneği*”, Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı içinde (41-57). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.

Masca, E. (2012). “*Influence of Cultural Factors in Adoption of the IFRS for SMEs*”, Procedia Economics and Finance, Issue 3, 567-575.

Mısırlıoğlu, U. (2006). “*UFRS ve Basel II’nin İşletme Faaliyetleri Üzerindeki Etkileri*”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 76, 21-32.

Sakarya, Ş. ve Ketten, M. (2011). “*Basel Kriterlerinin KOBİ’lerin Kredilendirilmesi Üzerindeki Etkileri: Basel II’ye Hazırlık Sürecinde Basel III Uçlaştısı*”, 7. KOBİ’ler ve Verimlilik Kongresi, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 155, 107-120.

Sakarya, Ş., Kara, S. ve Özmen, H. İ. (2007). “*Küresel Rekabette KOBİ’lerin Gücü: Stratejik İşbirlikleri ve İhracat*”, 4. KOBİ’ler ve Verimlilik Kongresi İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 70, 209-224.

Sarıgül, H. (2012). “*Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde Muhasebe ve Finansal Raporlama Uygulamalarının Basel I-II-III Kriterlerine Uygunluğunun Ölçülmesi*”. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sungur, G. ve Okur, A. (2014). “*Basel Kriterleri ve KOBİ’ler Tarafından Anlaşılmasına Yönelik Uygulama Çalışması*”, Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi, Sayı 1, 11-23.

Şendoğdu, A. A. (2010). “*Basel II Kriterlerinin Dünyü Bugünü ve Gelecek İçin Bir Üst Sürümüne Olan İhtiyacın Kaçınılması*”, Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi, 1 (2), 4-13.

Şengel, S. (2008). “*Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Basel II Düzenlemeleri Kapsamında Muhasebe Uygulamaları Açısından Değerlendirilmesi: Bilecik Örneği*”, Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı içinde (90-96). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.

TBB (2004). “*Risk Yönetimi ve Basel II’nin KOBİ’lere Etkileri*”, TBB Yayınları, Yayın No: 228, 1-38.

Uluyol, O. ve Çam, M. (2009). “*Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Basel II Kriterlerine Uyum Durumlarını Tespit Etmeye Yönelik Bir Araştırma*”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilimleri Dergisi, 7 (1), 119-142.

Uşul, H. ve Özdemir, O. (2007). “*Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamasında Geline Aşama ve Göller Bölgesi KOBİ’lerinde Muhasebeden Sorumlu Yöneticilerin Bakış Açuları*”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 6, 71-82.

Utku, B. D. ve Gürsoy, K. (2011). “*KOBİ’ler İçin Türkiye Raporlama Standartlarının (KOBİ TFRS) Tam Set TFRS ile Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi*”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 103, 19-42.

Uyar, S. ve Aygören, H. (2006). “*Basel II İlkelerinin KOBİ’lere Olası Etkileri: Finansman Maliyeti, Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme*”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 77, 52-70.

Uyar, S. ve Aygören, H. (2006). “*Basel II İlkelerinin KOBİ’lere Olası Etkileri: Finansman Maliyeti, Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme*”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 77, 52-70.

Uyar, S. ve Cengiz, E. (2008). “*Basel II ve KOBİ Muhasebe Standartları*”, Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirilmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiriler Kitabı içinde (212-222). İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları No:21.

Yayla, M. ve Kaya T., Y. (2005). “*Basel-II, Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci*”, BDDK ARD Çalışma Raporları: 2005/3, 1-52.

Yıldırım, S. (2012). “*Muhasebe Meslek Mensuplarının TTK, TMS/TFRS ve KOBİ TFRS ile İlgili Genel Görüşleri: Erzincan Örneği*”, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5 (2), 403-416.

Yüksel, A. (2005). “*Basel II’nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri*”, <https://www.bddk.org.tr>.